

Havikerwaard Zuid

Nieuwsbrief

Juni 2022

Bijpraten

Graag praten wij u in deze nieuwsbrief bij over het werk in de Havikerwaard. Ook leest u een interview met Gerrit van Middelkoop, die zich inspant om de oude treinremise in het gebied te behouden, en met Mayke van Haagen, projectleider van het MIRT-HFO, een onderzoek om de verschillende ambities voor de Havikerwaard, Fraterwaard en Olburgerwaard in kaart te brengen. Ten slotte nodigen wij u van harte uit voor een inloopbijeenkomst op 7 juli. We praten u dan graag bij over de plannen voor de toekomst. Verderop in deze nieuwsbrief leest u daar meer over.

Stand van zaken gebiedsontwikkeling

Voortgang zandwinning

De zandwinning vordert gestaag in oostelijke richting. Langzamerhand bevindt fase 2 van de zandwinning zich in de afrondende fase en gaan we over naar fase 3. Qua oppervlakte is dat een grote fase, wat ook te zien is op de kaart. De contouren van het geulenpatroon rondom het paradijs zijn gegraven in fase 2. In fase 3 gaan we deze geulen

door zand- en kleiwinning verder uitgraven en vormgeven. Deze fase duurt vier tot vijf jaar. Inmiddels hebben we met waterbedrijf Vitens overeenstemming bereikt om de twee grote drinkwaterleidingen en een kleine gasleiding die in het gebied van fase 3 zitten, te verleggen en te vernieuwen; ze zijn in slechte staat. Op de volgende pagina leest u hier meer over.

Landbouw en natuur op de noordoever

We zijn druk bezig met het fysiek vormgeven en afwerken van de noordoever. Er is landbouwgrond teruggebracht zodat de agrariërs van Middachten daar weer op verder kunnen, en de oeverzone (het deel vlakbij het water) wordt natuur. Het vormgeven van deze oever doen we deels met zand dat we al eerder hebben gewonnen en deels met vrijkomende overtollige

grond uit het projectgebied. Dit fijne zand hebben we eerder gewonnen, en is erg geschikt om de (flauwe) oevers mee vorm te geven.

- 1 Fase 1
- 2 Fase 2
- 3 Fase 3
- 4 Fase 4
- 5 Oorspronkelijk plan verondiepte zone
- 6 Mogelijke nieuwe locatie verondiepte zone

Verleggen leidingen

Door het gebied lopen twee hoofdwaterleidingen. Vitens is bezig met het vernieuwen en verleggen van deze leidingen. In de tussentijd worden er twee tijdelijke leidingen aangelegd. Zie 2 op de kaart hiernaast voor de loop van deze waterleidingen. De gasleiding die nu door het gebied loopt voor de aansluiting van de woningen op de Havikerwaard, wordt buiten gebruik gesteld en vervangen door een nieuwe leiding die vanaf het zuiden onder de IJssel wordt doorgeboord. De bestaande leidingen worden pas buiten werking gesteld als de nieuwe gereed is voor gebruik. Wij verwachten dan ook geen negatieve gevolgen van deze verlegging. De direct omwonenden ontvangen hierover nog een brief.

Op termijn afsluiting Havikerwaardweg

Met de voortgang van de zandwinning naar fase 3 en het verleggen van de waterleidingen wordt zoals bekend ook de private verbindingsweg afgesloten. Vermoedelijk gebeurt dat in het laatste kwartaal van dit jaar. Uiteraard laten wij ruim van tevoren weten wanneer dit precies zal zijn. Op de kaart ziet u bij '1' (geel gearceerde lijn) het wegdeel dat wordt afgesloten.

Realisatie kade

In fase 3 valt ook de aanleg van de kade om het bosgebied Het Paradijs, die ervoor zorgt dat het gebied droog blijft bij hogere waterstanden (zie nummer 5 op de kaart). Het was de bedoeling om die kade een recreatieve functie te geven door er een fiets-/ wandelpad op te realiseren. Echter, vanwege het succes van een zeearend in dit gebied, hebben we in overleg met onder andere SOVON vogelwerkgroep Zeearend Nederland besloten om die recreatieve functie voorlopig achterwege te laten totdat de rust in het gebied teruggekeerd is.

Aanleg hoogwatervluchtplaatsen

De afgelopen anderhalf jaar zijn de drie hoogwatervluchtplaatsen (HVP's) aangelegd en ingeplant met hardhout oobos. Bij hoogwater kunnen de dieren in het gebied naar deze plekken vluchten.

- 1 Te vervallen wegdeel Havikerwaard
- 2 Tijdelijke waterleiding
- 3 Nieuwe water- en gasleiding
- 4 Huidige water- en gasleiding
- 5 Kade om bosgebied "Het Paradijs"
- 6 In 2021 aangelegde HVP

Gewijzigde locatie toepaszone

In de vorige nieuwsbrief meldden we dat we aan het onderzoeken waren of het mogelijk is om de toepaszone voor overtollige grondstromen die eerst gedeeltelijk aan de zuidzijde van de Havikerwaard – Plas Bingerden – was voorzien, gedeeltelijk naar het midden te verplaatsen (zie nummer 7 op de kaart op de voorpagina). Het doel is om het gebied te optimaliseren, zowel qua bedrijfsterrein als qua natuurgebied. Door de toepaszone naar het midden te verplaatsen, kunnen we het bedrijventerrein beter inrichten, om het beter in de omgeving in te passen. Daarbij realiseren we een kade van ongeveer zes meter hoog. Dat wordt een natuurzone. Een groot deel van deze zone maken we met de zogenaamde 'terugloop' uit de huidige zandwinning; fijn zand dat minder geschikt is voor de bouwsector. Met dit fijne zand hebben we ook de oevers aan de noordzijde van de huidige zandwinning gerealiseerd. Ook maken we gebruik van grond en waterbodembodem afkomstig uit het rivierengebied. Dit alles krijgt de komende vijf jaar gestalte en levert een belangrijke bijdrage aan de realisatie van een zogenaamd geulensysteem, passend bij de IJssel, en aan de doorstroming bij hoogwater.

(Onderzoeks)procedures

Het afgelopen jaar is er veel onderzoek verricht en zijn overleggen geweest met de betrokken partijen. Vooral het proces met Rijkswaterstaat om er rivierkundig uit te komen, heeft enige tijd gekost. Zo moet bijvoorbeeld de doorstroming goed gewaarborgd blijven, zodat we door de inrichting zoals we die nu voor ons zien, geen opstuwing (hogere waterstanden) realiseren. Om deze toepaszone te verplaatsen, moet er ook een bestemmingsplanprocedure bij de gemeente Rheden worden doorlopen. Wij zijn nu bezig om alles voor te bereiden om de bestemmingsplanprocedure te starten.

Hier krijgen we energie van

Sinds november 2021 maken we in de Havikerwaard gebruik van een drijvend zonnepark. 5.230 panelen op het water wekken energie op voor onder andere de zandwinning. We hebben het drijvende zonnepanelenpark gekoppeld aan de zandwinning, waardoor we zand winnen en klasseren met streekeigen opgewekte groene stroom. Hiermee is de zandwinning in de Havikerwaard helemaal CO₂-neutraal. Bij de ontwikkeling van het zonnepark werken we samen met grondeigenaar Middachten.

Het zonnepark is 2,5 hectare groot en wekt jaarlijks zo'n 2,4 MW (= megawattuur) op. Dat staat gelijk aan het jaarlijkse verbruik van 880 huishoudens.

Tegelijkertijd met de ingebruikname van het park zijn we ook gestart met de ecologische monitoring; we gaan nauwkeurig de (onderwater)ecologie onder het zonnepark onderzoeken.

Groot aantal bomen aangeplant

Afgelopen jaar hebben we weer een groot aantal bomen geplant. Zo hebben we bij de afgelopen jaar aangelegde hoogwatervrije vluchtplaats (zie nummer 6 op de luchtfoto) bovenaan deze pagina verschillende soorten bomen geplant. Op dit hoge deel kan hardhoutoobos gaan groeien met soorten als de eik en op de lagere delen een zachthoutoobos met soorten als de els, wilg, populier, zoete kers, hazelaar en iep.

Excursies op de Dag van de IJssel

Op zaterdag 18 september organiseerden K3Delta en Middachten een excursie door de Havikerwaard. We lieten geïnteresseerden zien hoe het gebied wordt ontwikkeld en ze maakten kennis met het eeuwenoude bronbos. En de interesse was overweldigend. We ontvingen zoveel aanmeldingen, dat we de excursie op zaterdag 30 oktober nogmaals organiseerden.

De excursie startte op het zandwinningssterrein, waar het proces van zandwinning werd uitgelegd en hoe we door de zandwinning het gebied ontwikkelen. Vervolgens ging het per fiets naar het bronbos op landgoed Middachten. Het bronbos is een laatste restant van de eeuwenoude moerasbossen. In dit bos komt grondwater omhoog dat in het verleden allerlei kleilagen passeerde en daardoor een unieke samenstelling heeft. Zeldzame plantensoorten zoals slanke sleutelbloem, goudveil en knikkend nagelkruid zijn hiervan afhankelijk. De afgelopen tientallen jaren is het gebied steeds verder verdroogd, waardoor zeldzame soorten dreigden te verdwijnen. Om het bronbos te behouden, maakte waterschap Rijn en IJssel samen met landgoed Middachten, de gemeente Rheden en de provincie Gelderland een plan om verdroging aan te pakken. Zo wordt de waterhuishouding in de Havikerwaard aangepast en zijn sloten ondieper

gemaakt. En de eerste resultaten zijn veelbelovend! Een van de hoogtepunten was de stop bij een van de 'Twaalf apostelen'; Twaalf majestueuze eiken in het bronbos.

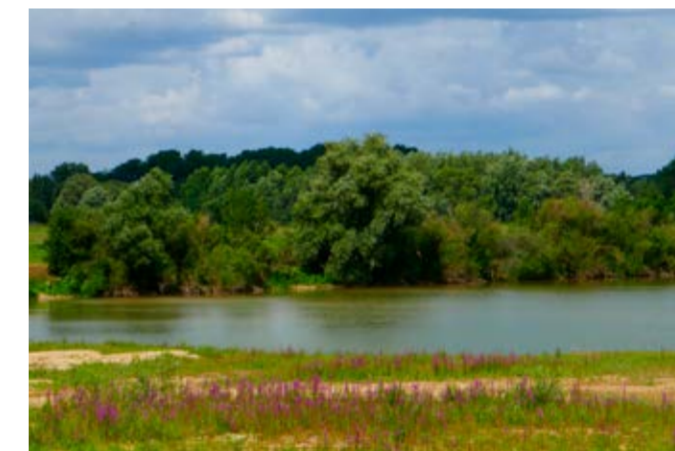
“Samen kunnen we dit voor elkaar krijgen”

Interview met Mayke van Haagen, projectleider MIRT-HFO

Provincie Gelderland en het Rijk voerden in samenspraak met andere overheden en partners, waaronder K3Delta en Middachten, een MIRT-onderzoek uit voor de Havikerwaard, Fraterwaard en Olburgerwaard (HFO). MIRT staat voor Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport. Het doel is om verschillende opgaven en ambities voor dit gebied in kaart te brengen.

Mayke van Haagen is projectleider MIRT-HFO. Ze werkte bij de provincie aan het Programma Water en raakte zo betrokken bij het project. "Ik werk aan hoogwaterveiligheid. Dat was ook het vertrekpunt van het MIRT. Maar al snel werd duidelijk dat er veel meer zaken speelden. Denk aan de natuuropgave, maar ook landbouw, recreatie, scheepvaart en de zandwinning in de Havikerwaard. Juist deze veelheid van opgaven was het vertrekpunt voor het MIRT onderzoek; het in beeld brengen van wat hier speelt en of en hoe dat te combineren is. Die combinatie van functies vind ik ook de grootste meerwaarde van het MIRT."

Veel functies, veel partijen, dat vergt vast veel afstemming. "Absoluut. Het is best complex wat er speelt, met veel beweging op allerlei vlakken. Denk aan klimaatverandering: hele natte en hele droge periodes wisselen elkaar af. Ook op het gebied van landbouw spelen allerlei zaken. En je hebt zelfstandige projecten die in uitvoering zijn met verschillende doorlooptijden en toekomstscenario's, zoals de Havikerwaard. Maar wat het MIRT bijzonder maakt, vind ik, is dat we het echt samen willen doen. We kunnen het ook alleen samen voor elkaar krijgen. Je kunt alleen op een goede manier naar de toekomst van een gebied kijken als je alles en iedereen daarbij betreft."

Waar staan jullie nu?

"We hebben nu de onderzoeken gehad. De komende periode wordt er nog een aantal verdiepende onderzoeken gedaan. Bijvoorbeeld op het gebied van geohydrologie en een riviersysteemanalyse van hoe de ondergrond in elkaar zit. Dat kan een goede onderlegger zijn voor hoe je het gebied zou kunnen inrichten. Ook onderzoeken we nog wat er nodig is om de IJssel meer ruimte te kunnen bieden bij hoogwater en dat ook de scheepvaart bij laag water kan blijven varen. En met de landgoedeigenaren en de boeren nemen we de landbouw onder de loep; hoe kunnen we daar op een duurzame manier invulling aan geven. Die onderzoeken starten na de zomer. Dit alles doen we vanuit de drie grote uitdagingen: een toekomstbestendige Boven-IJssel, de aanpak van verdroging en duurzaam ruimtegebruik.

Daarna pakken we alles bij elkaar en komen we uiteindelijk tot een aantal toekomstscenario's, met daarbij een advies over hoe dit verder uitgewerkt zou kunnen gaan worden. Dat moet er allemaal in het voorjaar van 2023 liggen."

Wat is je wens voor de toekomst?

"Mijn wens is dat we de fijne samenwerking kunnen vasthouden tussen alle betrokken partijen; gemeenten, landgoed Middachten, stichting Twickel, Gestichten Doesburg, Vitens, provincie, het Rijk, LTO, Rijkswaterstaat, K3Delta en waterschap Rijn en IJssel. Ik hoop dat we met elkaar en met open vizier kunnen blijven zoeken naar de kansen voor dit gebied."

Inloopbijeenkomst op 7 juli

Zet het in uw agenda: Op donderdag 7 juli organiseren wij een inloopbijeenkomst over een aanvullend plan in de Havikerwaard als toevoeging op Gebiedsontwikkeling Havikerwaard Zuid.

Dit aanvullend plan kan zorgen voor een extra geul in noordoostelijke richting en zorgen voor een natte verbinding met de Lamme IJssel. Ook geven we tijdens die bijeenkomst uiteraard graag een toelichting op het werk dat tot nu toe is uitgevoerd.

De inloopbijeenkomst is in Het Parkhuis, Parkweg 5 in de Steeg. U kunt op 7 juli tussen 16.00 en 20.00 uur op een voor u geschikt moment komen binnenlopen. Wij geven u uitleg over de plannen en beantwoorden graag uw vragen. Aanmelden is niet nodig. Bewoners van de Havikerwaard en andere direct betrokkenen ontvangen een uitnodiging voor deze bijeenkomst. Ook zullen we de inloopbijeenkomst te zijner tijd nog aankondigen in de Regiobode.

Ontwikkelingen fietspad Weertsdijk

Er heeft frequent afstemming plaatsgevonden met buurtbewoners, omgeving, belangenorganisaties en gemeente over een vrij liggend fietspad langs de Weertsdijk. Het fietspad is gewenst om de veiligheid voor fietsers en wandelaars te vergroten. Dit heeft de voorkeur van de buurt, omgeving, belangenorganisatie,

Middachten, gemeente en K3Delta, maar deze oplossing is erg duur. Gemeente Rheden, Middachten en K3Delta trekken gezamenlijk op om dit project verder te brengen. Inmiddels is er wat meer zicht op de subsidie. We zijn in overleg met de provincie om tot een concrete aanvraag te komen. Het Regionaal Subsidiebureau helpt ons zoeken naar een oplossing. Zodra dit rond is starten we met de benodigde onderzoeken en het schrijven van de vergunningsaanvragen. We hopen het komende jaar concrete stappen te kunnen zetten met aanvragen van vergunningen en uitvoering in 2023. Uiteraard informeren wij u daarover.

“Ik wil mensen trots maken op de plek waar ze wonen”

Interview met Gerrit van Middelkoop

Hij is dichter, ontwerper, kunstenaar, oprichter van een politieke partij (de Dingenpartij), docent, geeft lezingen en timmerde zelfs zijn eigen huis. En de laatste tijd maakt hij zich hard voor het behoud van de oude remise middenin de Havikerwaard. Gerrit van Middelkoop is met recht een manetje van alles te noemen. Is hij een kunstenaar? “Zo noem ik mezelf liever niet. Dan word je zo in een hokje geplaatst. Maar aan de andere kant ben ik het eigenlijk wel, want ik geef vorm aan ideeën. Misschien zou je me een kunstenaar kunnen noemen, maar dan in de brede zin van het woord.”

Gerrit, je bent erg betrokken bij je omgeving.

“Ik ben in Rheden opgegroeid, als boerenzoon in een groot gezin. En ik heb aan de Kunstacademie gestudeerd. Die twee zaken geven eigenlijk een hele goede typering van mij. Boeren gaan altijd heel goed met hun omgeving om. Ik vind het belangrijk dat je lief bent voor je omgeving. Daarom heb ik ooit gezegd: ik trek een cirkel van tien kilometer om me heen, en daar blijf ik binnen. Dat is mijn erf.”

Heeft dat je er ook toe bewogen om de Dingenpartij op te richten?

“Ja, dat komt voort uit de liefde die ik heb voor alles wat er zich om me heen bevindt. De rechten van de mensen worden behartigd, en die van de dieren ook. Ik vind dat de rechten van de dingen ook behartigd moeten worden. Bijvoorbeeld door er verhalen over te vertellen. Dat verhoogt de waarde van die dingen. Bijvoorbeeld oude meubels met krassen en gebruiksschade vertellen een verhaal en zijn veel bijzonderder dan nieuwe stoelen die goedkoop in grote oplages zijn geproduceerd. En een litteken bij de mens vertelt een verhaal, waardoor het lichaam bijzonderder wordt. Zo zie ik het.”

Dat verklaart ook de energie die je in de remise steekt...

“Precies. Die kan het verhaal vertellen van de Rhedense baksteenindustrie. En daar zijn zoveel mooie verhalen over te vertellen. In Rheden was bijna iedereen hervormd, maar er was ook een Roomse gemeenschap. En de steenfabrieken waren ook van Roomse families die ook weer Roomse arbeiders in dienst namen. Daar ontstond toen een Roomse gemeenschap. Dat wist ik als kind en dat wilde ik graag ontrafelen. Die mensen

De remise ongeveer 20 jaar geleden

zaten best geïsoleerd; het werd een heel eigen cultuur. Ze zitten nog altijd vol verhalen, maar dat begon weg te zakken. Die verhalen wil ik ophalen en levend houden. En wel op zo'n manier dat mensen er ook trots op worden. Dat trots maken is mijn doel. Want die mensen schaamden zich soms voor hun werk, terwijl ze vakwerk leverden en het toch echt de hoeksteen was van de lokale samenleving. Maar dan is het wel belangrijk om die verhalen ergens aan op te kunnen hangen.”

En de remise kan die functie vervullen?

“Ik zoek altijd naar een brandpunt voor m'n verhalen. Die remise zie ik als zo'n brandpunt. Als er iets concreets staat, kun je dat 'opladen' met betekenis. Dat werkt. Dan gaat het letterlijk en figuurlijk leven. Het is dus belangrijk dat dingen als de remiseloods blijven bestaan.”

En je wist dat die remise er nog moest staan?

“Ik weet nog dat ik als kind met m'n vader door het gebied liep en de hekken opendeed zodat m'n vader het gras kon maaien. Dan zat ik vervolgens in het gras te wachten tot m'n vader klaar was. En daar reden van die kleitreintjes die de gewonnen klei naar de fabriek reden. In m'n herinnering zei iemand toen tegen me: 'Wil je meerijden?' Toen ben ik opgestapt en naar de

De remise tegenwoordig. Inmiddels zijn de bomen rondom de remise weggehaald om verdere beschadiging te voorkomen

fabriek en de remise gereden. En ben ik met m'n klompjes over de rails weer terug naar huis gelopen. Ik wist dat de remise niet bij de fabriek zelf stond, dus dat ik wellicht op zoek moest in het overwoekerde deel van het gebied. Het voelde alsof ik op zoek ging naar een oude indianenstad, haha. Ik was eigenlijk stomverbaasd toen ik de remise ook daadwerkelijk vond.”

Wat is je uiteindelijke missie?

“Mensen trots maken op de plek waar ze wonen. Ik graaf me graag in in de geschiedenis en vertel de verhalen. Als je je focust op het alledaagse, wordt het vanzelf interessant. Alles wordt dan een groot verhaal. Ik geef ook voorstellingen. Daarin wil ik mooie verhalen vertellen. Die remise helpt daar ontzettend bij. Mijn grote wens is dan ook dat die remise goed geconserveerd wordt en samen met onder andere K3Delta te bekijken hoe we dat steenbakkersverleden kunnen bestendigen.”

Hoe zie je de remise in de toekomst voor je?

“Het moet geen toeristische trekpleister worden. Ik vind dat er met respect mee moet worden omgegaan. Het moet een magisch ding worden, dat misschien maar een paar keer per jaar open is. Dan krijgt het meerwaarde; dán verrijken we het! Daarover ga ik graag met de betrokken partijen in gesprek. Dat zal iets van de lange adem zijn. Voor nu ben ik al erg blij dat er geen bomen meer tegenaan staan. Dat is een opluchting. Dat zijn de dingen waaraan ik merk dat het serieus wordt opgepakt.”

We houden onze deuren graag voor u open!

Wij houden onze deuren graag geopend voor geïnteresseerden en ontvangen regelmatig groepen op onze locaties. Wij informeren u graag uitgebreid over de totaalplannen, het werk wat achter ons ligt en wat er de komende tijd staat te gebeuren. Ook geven wij graag een rondleiding op de installatie met uitleg over technische aspecten van het winnen van zand en grind.

Bent u aangesloten bij een scholengemeenschap, stichting, vereniging of ander gezelschap en wilt u een rondleiding? In overleg kan er veel!

U kunt contact opnemen met Elisa Scholten van onze afdeling Communicatie via e.scholten@k3.nl of via 024 348 88 09.

Contact

Voor meer informatie over het werk in de Havikerwaard kunt u contact opnemen met:

Iwan Reerink
Senior Projectleider K3
024 348 88 54
i.reerink@k3.nl

K3DELTA

een **K3** onderneming

